

MVCRX07FVSC4
prvotní identifikátor

odbor všeobecné správy
náměstí Hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

Č. j. MV- 800-54/VS-2023

Praha 21. srpna 2023
Počet listů: 4
Přílohy: 23 elektronických

XXX

Poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

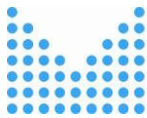
Podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), jsou povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.

Podle § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů, je v působnosti Ministerstva vnitra agenda matrik.

Ministerstvo vnitra, odbor všeobecné správy (dále jen „Ministerstvo vnitra“), obdrželo od žadatele dopisem ze dne 8. srpna 2023 žádost o poskytnutí informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, ve které žadatel žádá o informace z agendy matrik týkající se seznamu rodově neutrálních jmen, který byl zveřejněn na internetových stránkách Ministerstva vnitra. Jména, která se v seznamu rodově neutrálních jmen nachází, byla vybrána na základě znaleckých posudků a odborných vyjádření.

K jednotlivým dotazům žadatele uvádí Ministerstvo vnitra následující:

1. Jaké instituce, konkrétní odborníci tyto znalecké posudky a odborná vyjádření vydali, včetně konkrétních znění těchto posudků a vyjádření.

Znalecké posudky a odborná vyjádření byly vypracovány Ústavem pro jazyk český Akademie věd České republiky (oddělení onomastiky) (dále jen „Ústav pro jazyk český“), PhDr. Miloslavou Knappovou, CSc., soudní znalkyní v odvětví jazykověda, specializace ověřování podob jmen a příjmení pro zápis do osobních dokladů, a Mgr. Janou Valdřovou, Ph.D., která působila jako soudní znalkyně v odvětví jazykověda, specializace křestní jména a příjmení, v letech 2015 – 2022.

Podstatnou část seznamu rodově neutrálních jmen tvoří jména navržená Ústavem pro jazyk český na základě rešerše uznávaných odborných zdrojů a na základě dříve vydaných odborných vyjádření.

Podklady zpracované Ústavem pro jazyk český a jednotlivé znalecké posudky a odborná vyjádření jsou přiloženy.

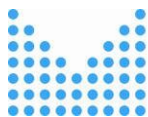
2. Jak byly tyto instituce či odborníci vybíráni, jak dlouho na tomto projektu pracovali, včetně výše finanční odměny/platů, které jim byly vyplaceny, včetně všech faktur či dohod s finančním vyrovnáním spojených.

Ústav pro jazyk český byl vybrán na základě toho, že je v souladu se zákonem č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 283/1992 Sb.“), pracovištěm Akademie věd České republiky a má postavení veřejné výzkumné instituce v oblasti českého jazyka. Ústav pro jazyk český na základě § 13 písm. d) zákona č. 283/1992 Sb. mimo jiné poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení. Ministerstvo vnitra s Ústavem pro jazyk český dlouhodobě spolupracuje.

Mgr. Jana Valdřová, Ph.D., byla vybrána proto, že, jak již bylo shora uvedeno, působila v dané oblasti v letech 2015 až 2022 jako soudní znalkyně a věnuje se problematice rodově neutrálních jmen.

Shora uvedení odborníci se účastnili přípravy seznamu od konce roku 2022 až do jeho publikace.

Prvotní návrh seznamu vytvořený z podkladů, které Vám poskytujeme, byl dále projednán s odbornou veřejností. Za tím účelem byly osloveny veřejné vysoké školy mající pracoviště, které se věnuje výuce a případně též výzkumu v oblasti českého jazyka. Na základě této výzvy se na projednávání seznamu rodově neutrálních jmen vzhledem ke svým odborným znalostem dále podíleli i doc. Mgr. Patrik Mitter, Ph.D., z katedry bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Mgr. Michaela Boháčová, Ph.D., z Ústavu českého jazyka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno, a to v období od května do června roku 2023.

Finanční odměna byla Ministerstvem vnitra poskytnuta pouze Ústavu pro jazyk český za zpracování seznamu na základě rešerše odborných zdrojů. Faktura je přiložena. Ostatní se na přípravě seznamu působili bezplatně.

3. Jak dlouho tento konkrétní projekt MV řešilo, od výběru odborníků až po zadání vybraných jmen matrikám.

Ministerstvo vnitra řešilo problematiku rodově neutrálních jmen od podzimu roku 2022. Podnětem bylo jednání se zmocněnkyní vlády pro lidská práva Mgr. Klárou Šimáčkovou Laurenčíkovou týkající se problémů LGBTQ+ lidí při jednání s matričními úřady. Výsledkem tohoto jednání bylo rozhodnutí přijmout směrnici o zápisu rodově neutrálních jmen a publikovat seznam rodově neutrálních jmen.

Směrnice Ministerstva vnitra k postupu matričních úřadů při zápisu rodově neutrálního jména nabyla účinnosti dnem 1. července 2023; ke stejnému datu byl na stránkách Ministerstva vnitra zveřejněn i seznam rodově neutrálních jmen.

4. Byla tato jména či projekt konzultován se zástupci neziskového sektoru? Případně s jakými. Byli tito za konzultace placeni? V jaké výši?

Zmiňovaná problematika byla konzultována i se zástupci neziskového sektoru. Konkrétně se jednalo o Lenku Královou a Viktora Heumanna (aktivisty ze zapsaného spolku Transparent), Mgr. Janu Valdrovou, Ph.D. a Mgr. et Mgr. Pavlou Špondrovou.

Konzultace se zástupci neziskového sektoru byly bezplatné.

5. V odkaze uvádíte, že použití jmen nebude souviset pouze s případy tranzice, ale i jinými případy. Jaké další případy to jsou?

Rodově neutrální jméno může využít kdokoli, nejen lidé procházející tranzicí. Rodově neutrální jména jsou shodná pro muže i pro ženy, tudíž např. jméno Nikola či René, která patří mezi rodově neutrální jména, může být zapsáno muži i ženě, aniž by dotčené osoby musely současně procházet tranzicí. Může se jednat o případ zápisu narození dítěte nebo o případ změny jména.

6. Jakým způsobem řešíte výhradu svědomí u pracovníků matrik, kteří odmítnou taková jména zapsat, například z důvodu, že muž se odstraněním genitálií nestane ženou, či žena odstraněním prsou a sterilizací se nestane mužem? Je na výhradu svědomí v tomto případě zvláštním způsobem pamatováno?

Agenda matrik, jejíž výkon zabezpečují matrikáři, je výkonem státní správy. Podle čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky platí, že státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Obdobně i čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod stanoví, že státní moc lze uplatňovat

jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

Pro úplnost je možno zmínit i základní zásady činnosti správních orgánů obsažené v části první, v hlavě II zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), podle kterých mj. platí, že správní orgán postupuje v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, jakož i mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (§ 2 odst. 1 správního řádu). Správní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakému mu byla svěřena (§ 2 odst. 2 správního řádu).

Ze shora uvedeného tedy vyplývá, že matrikář je při výkonu své působnosti vázán právním řádem České republiky a nemůže postupovat v rozporu s ním. Pravidla pro zápis jmen stanoví zejména § 62 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, a pouze zákonná pravidla jsou pro matrikáře závazná.

Matrikář není oprávněn rozhodovat na základě svých vlastních úvah bez opory v právním řádu, nemůže tedy odmítnout zápis jména bez zákonného důvodu. Současně zdůrazňujeme, že proti jakémukoli rozhodnutí matričního úřadu má dotčená osoba vždy právo uplatnit opravné prostředky.

Zákon neumožňuje matrikáři při zápisu rodově neutrálního jména uplatnit výhradu svědomí. Máme za to, že pro takový postup není s ohledem na charakteristiku rodově neutrálního jména uvedenou v odpovědi na otázku č. 5 důvod, neboť takové jméno lze osobě zapsat bez ohledu na to, jakého je pohlaví.

JUDr. Petr Voříšek, Ph.D.
ředitel odboru